

LÉTEZHET-E KORLÁTLAN HATALOM EGY DEMOKRATIKUS JOGÁLLAMBAN?

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG A HATALOMMEGOSZTÁS ELVÉVEL NEHEZEN ÖSSZEEGYEZTETHETŐ ÉRTELMEZÉST KÖVETETT A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKI MANDÁTUMOT MEGSZÜNTETŐ ALAPTÖRVÉNY-MÓDOSÍTÁS FELÜLVIZSGÁLATA SORÁN

Az Alaptörvény tizenhetedik módosítása a hatálybalépését követő nappal megszüntette a hivatalban lévő köztársasági elnök megbízását, miközben magát a tisztséget, annak feladatait és betöltésének módját változatlanul hagyta. A rendelkezéssel szemben ötven országgyűlési képviselő fordult az Alkotmánybírósághoz, és azt kérték a testülettől, hogy állapítsa meg a módosítás közjogi érvénytelenségét, és semmisítse meg a vitatott szabályt. Érvelésük szerint az Országgyűlés nem általános alkotmányos normát alkotott, hanem egyetlen személyre vonatkozó döntést foglalt az Alaptörvénybe. Az Alkotmánybíróság azonban érdemi vizsgálat nélkül visszautasította az indítványt, mert a rendelkezés jogi természetének meghatározását is tiltott tartalmi felülvizsgálatnak tekintette. Elemzésünk az indítvány, a szakirodalom és a különvélemények alapján mutatja be, hogy miért téves ez az értelmezés, és miként vezethet oda, hogy az Országgyűlés az alkotmányi forma megválasztásával egyedi közhatalmi döntéseket is kivonhat az alkotmányos ellenőrzés, és így a hatalom megosztása elve alól.

Tartalom

Az ügy alkotmányos tétje.....	3
Az indítvány érvelése.....	3
Az indítvány szakirodalmi megalapozása	4
A többségi végzés formalista megközelítése	6
Minősítés vagy tartalmi felülvizsgálat?	6
A C) és a B) cikkel összhangban álló értelmezés	7
A különvélemények által kijelölt megoldás	9
Következtetések	10

Az ügy alkotmányos tétje

Az Alkotmánybíróság a 1385/2026. (VIII. 17.) AB végzésben visszautasította azt az indítványt, amely Magyarország Alaptörvényének tizenhetedik módosításával összefüggésben kérte a köztársasági elnök megbízatását megszüntető rendelkezés megsemmisítését. A támadott szabály szerint a módosítás hatálybalépését követő napon a hivatalban lévő köztársasági elnök megbízatása megszűnik, majd az Országgyűlés az új Alkotmány hatálybalépéséig, de legfeljebb öt évre új köztársasági elnököt választ. A testület nem vizsgálta meg érdemben a szabály közjogi természetét, hanem hatáskörének hiányát állapította meg arra hivatkozva, hogy az indítvány valójában az Alaptörvény-módosítás tartalmi felülvizsgálatára irányult.

Az ügy tétje azonban túlmutat egyetlen közjogi méltóság mandátumán. A valódi kérdés az volt, hogy az Országgyűlés alkotmánymódosító hatásköre kiterjed-e minden olyan döntésre, amelyet a szükséges többséggel az Alaptörvény szövegébe foglal, vagy az alkotmánymódosítás fogalmának vannak olyan tárgyi ismérvei, amelyek fennállását az Alkotmánybíróságnak ellenőriznie kell. Másképpen fogalmazva: elegendő-e az alkotmányi forma, vagy annak valódi alkotmányi normát is kell hordoznia?

A többségi végzés az első megközelítést tette magáévá. Ebből ugyan nem következik, hogy az Alkotmánybíróság kifejezetten elismerte volna a korlátlan hatalom lehetőségét. Az értelmezés gyakorlati következménye mégis az, hogy ha az előterjesztésre, a szavazati arányra, az aláírásra és a kihirdetésre vonatkozó formális követelmények teljesülnek, az Országgyűlés saját aktusának alkotmánymódosításként való minősítése érdemben ellenőrizhetetlenné válik. Ez a megoldás lehetővé teszi, hogy egyedi személyi döntések is alkotmányi formát kapjanak, majd éppen e forma következtében kikerüljenek az alkotmányos kontroll alól. A végzés ezért elsősorban a hatalommegosztásról és csak másodsorban az alkotmánymódosítások felülvizsgálatáról szól.

Az indítvány érvelése

Az indítvány gondosan elhatárolta álláspontját az alkotmánymódosítások általános tartalmi felülvizsgálatának igényétől. Nem azt kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy a támadott rendelkezést valamely magasabb rendű alaptörvényi normával összevetve nyilvánítsa tartalmilag elfogadhatatlanná. Azt állította, hogy az Alaptörvény S) cikkében szabályozott különleges eljárást olyan aktus elfogadására használták, amely jogi természeténél fogva nem tartozik az alkotmánymódosító hatáskör tárgyi körébe, a hatáskör pedig eljárási kérdés, így az

S) cikk alapján az Alkotmánybíróság meg is semmisíthette volna a módosítást. Az Alkotmánybíróságnak ezért előzetesen azt kellett volna megvizsgálnia, hogy valóban alkotmányi normáról, vagy csupán alkotmánymódosítási formába foglalt egyedi közhatalmi döntésről van-e szó.

E minősítés mellett több körülmény szólt. A 34. pont első mondata kizárólag a hatálybalépéskor hivatalban lévő, közvetlenül azonosítható személy megbízatását szüntette meg. Nem vezetett be a mindenkori köztársasági elnökre alkalmazható új megszűnési jogcímet, nem alakította át általánosan az államfő jogállását, és alkalmazása sem ismétlődhetett meg. A joghatás közvetlenül, további jogalkalmazói vagy felelősségi döntés nélkül következett be, majd a rendelkezés normatív tartalma kimerült. Mindez az egyedi aktus ismérveit mutatja.

A személyi változás ráadásul nem volt valamely valódi intézményi reform szükségszerű következménye. A köztársasági elnöki tisztség, annak alapvető funkciói és megválasztásának rendje változatlanul fennmaradt. A második mondat kifejezetten ugyanazon tisztség új személlyel történő betöltését írta elő. Az új Alkotmány későbbi megalkotásának terve sem teremtett szükségszerű kapcsolatot a hivatalban lévő államfő azonnali eltávolításával, a mandátum fennmaradása nem akadályozta volna sem az alkotmányozás előkészítését, sem az új közjogi rendszer elfogadását.

Az indítvány az Alaptörvény 12-13. cikkével való összevetést sem tartalmi mérceként alkalmazta. Arra mutatott rá, hogy a támadott rendelkezés ugyanazt a végső személyi joghatást idézi elő, mint a 13. cikk szerinti megfosztási eljárás, de annak valamennyi garanciáját mellőzi. Nincs konkrét jogsértés, nincs a szándékosság vizsgálata, nincs titkos parlamenti szavazással megindított felelősségi eljárás, és nincs az Alkotmánybíróság felelősséget megállapító döntése. Az indítvány ebből azt a következtetést vonta le, hogy az S) cikk nemcsak az alkotmánymódosítás kezdeményezésére jogosultak körét és az elfogadáshoz szükséges többséget határozza meg, hanem az eljárás tárgyát is. Ez az eljárás az alkotmányos normarend megalkotására vagy megváltoztatására szolgál. A kétharmados szavazati arány az e körbe tartozó aktus érvényes elfogadásának feltétele, nem pedig korlátlan felhatalmazás bármely egyedi személyi döntés alkotmányi formába emelésére.

Az indítvány szakirodalmi megalapozása

Az indítvány érvelésének különös erőssége, hogy az alkotmányozó hatalom természetét és az alkotmánymódosítás felülvizsgálhatóságát nem kizárólag korábbi alkotmánybírósági

döntésekből, hanem a magyar közjogi szakirodalomból is levezette. *Petrétei József* Az alkotmányozó hatalom és az alkotmányosság című tanulmánya alapján az alkotmányozás eredménye konstituált államhatalom, az alkotmány alapján létrejövő szervek hatalma az alkotmányból ered, ahhoz kötött és általa korlátozott. A választási legitimáció teljes értékű demokratikus felhatalmazást ad az Országgyűlésnek, de nem azonosítja a parlamenti többséget magával a néppel, és nem ruházza rá a népszuverenitás egészét.

Szente Zoltánnak az alkotmányellenes alkotmánymódosítás dogmatikai problémáiról írt tanulmánya azt emeli ki, hogy az alkotmánymódosítás eljárási szabályai magának az alkotmánymódosító hatalomnak a gyakorlási feltételei. Ha ezek nem teljesülnek, nem egy egyébként létező alkotmánymódosítás valamely külső korlátba ütközéséről van szó, hanem arról, hogy érvényes alkotmánymódosítás létre sem jött. Ez a különbségtétel támasztja alá, hogy a hatáskör tárgyi kereteinek vizsgálata eljárási-közjogi érvényességi kérdés.

Az indítvány *Gárdos-Orosz Fruzsina* Az alkotmánymódosítások alkotmányossági felülvizsgálata: elméleti koncepciók, nemzetközi trendek és magyar kérdések című 2014-es tanulmányát is részletesen felhívta. A tanulmány értékelése szerint a 45/2012. (XII. 29.) AB határozatban az Alkotmánybíróság az eljárási és formai közjogi érvényesség keretei között vizsgálta az alkotmányi rendelkezések érvényes létrejöttét. Ebből az indítvány azt vezette le, hogy a formális beiktatás és a minősített többség önmagában nem zárhatja ki az aktus jogi természetének vizsgálatát. Az Alkotmánybíróságnak nem a szabályozás politikai vagy tartalmi helyességéről, hanem arról kellett volna döntenie, hogy létrejött-e egyáltalán alkotmányi minőségű norma.

Ennek a szakirodalmi hivatkozásnak sajátos intézményi jelentőséget ad, hogy *Gárdos-Orosz Fruzsina* jelenleg az Igazságügyi Minisztérium közigazgatási államtitkára. Nem volna megalapozott pusztán tisztségéből személyes kodifikációs felelősséget vagy tudományos következetlenséget levezetni. A feszültség ugyanakkor intézményi szinten nem hagyható figyelmen kívül, hogy az alkotmánymódosítás kodifikációjában központi szerepet betöltő minisztérium által kialakított szabályozás, majd az azt felülvizsgálni nem kívánó többségi alkotmánybírósági értelmezés éppen azzal a tudományos megközelítéssel ellentétes irányba mutat, amelyre az indítvány hivatkozott.

A többségi végzés formalista megközelítése

A többségi indokolás kiindulópontja szerint az Alaptörvény 24. cikk (5) bekezdése kizárólag a megalkotásra és kihirdetésre vonatkozó, az Alaptörvényben kifejezetten rögzített eljárási követelmények vizsgálatát engedi meg. A végzés e körbe sorolta különösen a kezdeményezésre jogosult személyét, az Országgyűlés határozatképességét, a szükséges kétharmados többséget, az Országgyűlés elnökének és a köztársasági elnöknek az aláírását, valamint a megfelelő kihirdetést és megjelölést. Ezeket a testület objektív, mérlegelést nem tűrő feltételekként írta le. A többség szerint ezzel szemben a támadott rendelkezés céljának, rendeltetésének, joghatásának és tényleges funkciójának elemzése már tartalmi vizsgálat volna. Az indítvány által kért előzetes minősítés olyan alkotmányértelmezést igényelne, amely meghaladná a 24. cikk (5) bekezdésében biztosított hatáskört, és burkoltan kiüresítené az alkotmánymódosítások tartalmi felülvizsgálatának tilalmát. A többség azt is leszögezte, hogy az Alaptörvény nem tartalmaz örökkévalósági klauzulát, ezért nincs olyan belső mérce, amelynek alapján az Alkotmánybíróság az Alaptörvény egyes rendelkezéseit más rendelkezésekkel összevetve megsemmisíthetné. Mindezek alapján a testület az indítványt tartalmi kontrollra irányulónak minősítette és visszautasította.

A végzés az Európai Unió Bíróságához fordulásra irányuló kérelmet is elutasította. Miután a többség az ügyet kizárólag a magyar formális eljárási szabályok megtartásának kérdéseként határozta meg, úgy ítélte meg, hogy döntéséhez nincs szükség az EUSZ 2. cikkében foglalt jogállamiság és demokrácia értelmezésére.

Az Alkotmánybíróság valóban nem válhat másodlagos alkotmányozóvá, és nem teheti saját értékválasztását az Országgyűlés alkotmánymódosító döntésének helyébe. A végzés problémája nem ennek a korlátnak az elismerése, hanem a minősítés és a tartalmi felülvizsgálat összemosása. A többség előzetesen elfogadta, hogy a támadott aktus Alaptörvény-módosítás, majd az ebből eredő hatásköri korlátra hivatkozva utasította el annak vizsgálatát, hogy ez a kiinduló minősítés helyes-e. Így a következtetés egyik előfeltevését éppen a következtetés segítségével tette ellenőrizhetetlenné.

Minősítés vagy tartalmi felülvizsgálat?

A többségi érvelés legpontosabb kritikáját Polt Péter különvéleménye fogalmazta meg. Eszerint alapvető különbséget kell tenni a minősítés és a tartalmi felülvizsgálat között. A tartalmi felülvizsgálat abból indul ki, hogy a vizsgált aktus kétséget kizáróan Alaptörvény-módosítás,

és azt vizsgálja, megfelel-e valamely alkotmányos mércének. A minősítés ezzel szemben azt a logikailag korábbi kérdést dönti el, hogy az aktus alkotmányjogi természeténél fogva egyáltalán az alkotmánymódosító hatalom gyakorlásának minősül-e. A 24. cikk (5) bekezdésében foglalt tilalom tárgya maga az Alaptörvény és annak módosítása. Annak eldöntése tehát, hogy a konkrét aktus e kategóriába tartozik-e, szükségképpen megelőzi a tilalom alkalmazását.

Ha a jogalkotó önminősítése automatikusan kötelező volna az Alkotmánybíróságra, az Országgyűlés a jogforrás megválasztásával maga határozhatná meg az alkotmányos kontroll terjedelmét. Ekkor nemcsak általános alkotmányi normákat, hanem egyedi kinevezési, felmentési, felelősségi vagy akár jogvitát eldöntő aktusokat is felülvizsgálhatatlanná tehetne, amennyiben azokat Alaptörvény-módosításként fogadja el. A forma ebben a rendszerben nem csupán kifejezné, hanem önmagában létrehozná a hatáskört. Ez a következmény nehezen egyeztethető össze a jogállami legalitással.

Handó Tünde különvéleménye ehhez normativitási szempontokat is kínált. Vizsgálható a címzetti kör nyitottsága vagy zártsága, a rendelkezés ismételt alkalmazhatósága, az, hogy a joghatáshoz szükséges-e további jogalkalmazói döntés, továbbá a joghatás egyszerűsége és a rendelkezés kimerülése. E mérce nem a szabály igazságosságát vagy politikai célszerűségét értékeli. Az aktus szerkezetét és működését vizsgálja, ezért alkalmas arra, hogy szűk, kiszámítható és tartalomsemleges határt húzzon a norma és az egyedi döntés között.

A támadott 34. pont e szempontok alapján egyedi aktusnak mutatkozik. Címzettje zárt és közvetlenül azonosítható, csak egyszer alkalmazható, további döntés nélkül váltja ki a mandátum megszűnését, joghatásának beálltával pedig kimerül. A tisztség érdemi átalakításának hiánya kizárja azt is, hogy a személyi következményt általános intézményi reform járulékos hatásának tekintsük. A minősítés eredménye ezért nem az volna, hogy az Alkotmánybíróság tartalmilag felülírja az alkotmányozót, hanem az, hogy megakadályozza egy más természetű közhatalmi döntés alkotmánymódosítási formával történő immunizálását.

A C) és a B) cikkel összhangban álló értelmezés

A végzés helyességének megítélésekor a C) cikk (1) bekezdésében rögzített hatalommegosztásból kell kiindulni. A hatalommegosztás nem pusztán az állami szervek szervezeti elkülönítését jelenti, hanem azt is, hogy minden közhatalmi szerv a számára kijelölt funkció és hatáskör keretei között jár el. Az Országgyűlés széles alkotmánymódosító hatásköre sem értelmezhető úgy, hogy annak segítségével más alkotmányos szervek egyedi döntési

funkcióját magához vonhatja, vagy a meglévő felelősségi és jogalkalmazási eljárásokat egyetlen személyre szabott rendelkezéssel helyettesítheti. Ha ez lehetséges volna, a hatalmi ágak közötti határ mindig feloldható lenne az alkotmányi forma megválasztásával.

A B) cikk (1) bekezdésében foglalt demokratikus jogállamiság ezt a követelményt a hatáskörhöz kötöttség, a formalizált eljárások és az önkényes közhatalom-gyakorlás tilalma felől erősíti meg. A jogállamiság nem merül ki abban, hogy a döntéshez szükséges szavazatok száma megvan, és a kihirdetés szabályszerűen megtörténik. A jogrendszer saját hatásköri és eljárási szabályainak feltétlen érvényesülését is megköveteli. A 28/1995. (V. 19.) AB határozat klasszikus tétele szerint demokratikus jogállamban korlátlan és korlátozhatatlan hatalom nincs. E tételt a jelen ügyben nem valamely íratlan örökkévalósági klauzulaként, hanem az Alaptörvény kifejezett C) és B) cikkének értelmezési következményeként kellett volna érvényesíteni.

A végzéshez fűzött párhuzamos indokolások némelyike maga is érzékelteti ezt a feszültséget. Hörcherné Marosi Ildikó az indítvány visszautasításával egyetértett, mégis felidézte, hogy demokratikus jogállamban korlátlan és korlátozhatatlan hatalom nincs. Varga Réka ugyancsak a visszautasítás mellett foglalt állást, de hangsúlyozta, hogy az alkotmányozó mozgástere még kifejezett örökkévalósági klauzula hiányában sem teljesen korlátlan. E megállapítások helyes alkotmányos intuíciót tükröznek, ám a többségi döntésben nem kapcsolódik hozzájuk kikényszeríthető jogi következmény. Ha ugyanis az aktus minősítése sem vizsgálható, a korlátozott hatalom tétele alkotmányos kultúrára vonatkozó kíváncsi marad, és nem válik az Alaptörvény értelmezésének tényleges mércéjévé.

Az S) cikk és a 24. cikk (5) bekezdése legalább két értelmezést megengedett. A szűk értelmezés kizárólag a mechanikusan ellenőrizhető formai mozzanatokot tekinti eljárási követelménynek. A rendszerszerű értelmezés szerint az érvényes megalkotás feltétele az is, hogy az S) cikk szerinti eljárást rendeltetésének megfelelő tárgyra, vagyis általános alkotmányi norma megalkotására használják. Utóbbi értelmezés nem teszi lehetővé az alkotmánymódosítások általános tartalmi kontrollját, de megőrzi a hatáskör és az aktus jogi természete közötti kapcsolatot.

Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése alapján az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a Nemzeti hitvallással és a történeti alkotmány vívmányaival összhangban kell értelmezni. Ehhez járul a 24. cikk (1) bekezdése, amely az Alkotmánybíróságot az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként határozza meg. Amikor két értelmezés közül az egyik a közhatalom

funkcionális korlátozását és a hatalommegosztást fenntartja, a másik pedig lehetővé teszi a kontroll alóli önkényes kivonást, az alkotmányvédelmi rendeltetéssel az előbbi egyeztethető össze. Az alkotmánykonform értelmezés itt nem új hatáskör megalkotását, hanem a meglévő hatásköri rendelkezések Alaptörvény egészével összhangban történő alkalmazását jelentette volna.

A többség ezzel szemben a szigorúan textuális és formai olvasatot választotta. Ennek következményeként az Országgyűlés saját hatáskörének tárgyi terjedelméről végső soron maga dönthet: amit megfelelő többséggel Alaptörvény-módosításnak nevez, az a minősítés vizsgálata nélkül Alaptörvény-módosításnak minősül. Ez funkcionálisan korlátlan alkotmánymódosító hatalomhoz vezet. A végzés ezért nem egyszerűen visszafogott hatáskörértelmezést képvisel, hanem olyan értelmezést, amely a C) cikk hatalommegosztási parancsának és a B) cikk jogállami legalitásának érvényesülését gyengíti. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezési lehetőség ellenére nem azt az olvasatot választotta, amely kizárja a korlátlan közhatalom lehetőségét. Ebben az értelemben nem teljesítette megfelelően az Alaptörvény rendszerszerű és alkotmánykonform értelmezéséből fakadó kötelezettségét.

A különvélemények által kijelölt megoldás

A különvélemények nem egységes elméleti konstrukciót képviselnek, de közös álláspontjuk szerint a testületnek érdemben kellett volna foglalkoznia az indítvány felvetésével. Polt Péter a minősítés logikai elsődlegességét, Handó Tünde a normativitás objektív ismérveit, Horváth Attila pedig azt hangsúlyozta, hogy a hatáskör túllépése a közjogi érvénytelenség egyik formája lehet. Haszonicsné Ádám Mária az indítvány érdemi elbírálását és a támadott rendelkezés megsemmisítését tartotta volna indokoltnak. Ezek az érvek együtt olyan szűk vizsgálati modellt rajzolnak ki, amely nem nyitja meg az utat minden alkotmánymódosítás tartalmi felülvizsgálata előtt.

E modellben az Alkotmánybíróság először azt vizsgálja, hogy a rendelkezés szerkezete alapján általános, ismételten alkalmazható alkotmányi normát tartalmaz-e, vagy közvetlenül egy lezárt személyi ügyet dönt el. Másodszor azt értékeli, hogy az esetleges személyi joghatás valódi intézményi átalakítás szükségszerű következménye-e. Csak akkor állapít meg közjogi érvénytelenséget, ha a szabály elsődleges és kimerítő funkciója egy konkrét egyedi döntés meghozatala. Ez a küszöb kellően magas ahhoz, hogy megőrizze az Országgyűlés

alkotmányozási szabadságát, de kellően valóságos ahhoz is, hogy a jogforrási formával való visszaélés ne váljon ellenőrizhetetlenné.

A különvélemények tehát nem az Alkotmánybíróság hatalmának korlátlan kiterjesztését szorgalmazták. Ellenkezőleg, azt kérték számon, hogy a testület a saját hatásköri korlátját se alkalmazza olyan módon, amely egy másik közhatalmi szereplő hatalmát teszi korlátlanná. Az alkotmánybíráskodás önkorlátozása csak addig érény, amíg nem jár az alkotmányvédelem feladásával.

Következtetések

A 1385/2026. (VIII. 17.) AB végzés dogmatikailag védhető kiindulópontból, az alkotmánymódosítások tartalmi felülvizsgálatának tilalmából jut vitatható eredményre. Az indítvány ugyanis nem egy már ekként azonosított Alaptörvény-módosítás tartalmi helyességét kérte számon, hanem azt vitatta, hogy az egyszeri, közvetlen és személyre szabott mandátummegszüntetés egyáltalán alkotmányi normának minősülhet-e. E kérdés megválaszolása nem a hatásköri korlát megkerülése, hanem alkalmazásának fogalmi előfeltétele lett volna.

A többségi értelmezés azért problematikus, mert az alkotmánymódosítás formáját önmagában elégségesnek tekinti az alkotmánymódosító hatáskör fennállásához. Így az Országgyűlés a forma megválasztásával egyedi közhatalmi döntéseket is kivonhat az alkotmányos kontroll alól. Ez a következmény a C) cikkben foglalt hatalommegosztással, valamint a B) cikkből következő hatáskörhöz kötöttséggel és hatalom korlátozottságával nem egyeztethető össze.

Az ügy jelentősége ezért nem merül ki a hivatalban lévő köztársasági elnök megbízatásában. A végzésben elfogadott logika később bármely olyan alkotmányos tisztség vagy intézmény esetében felhívható, amelynek személyi viszonyait a parlamenti többség egyedi alkotmányi rendelkezéssel kívánja rendezni. A most elmulasztott fogalmi elhatárolás hiányában nem áll rendelkezésre olyan bírói mérce, amely az alkotmányos intézményrendszer általános átalakítását megkülönböztetné a változatlan intézmény tisztségviselőjének célzott eltávolításától. Ez nemcsak az érintett mandátumok stabilitását, hanem az alkotmányos szervek parlamenti többségtől való funkcionális függetlenségét is gyengíti.

Az Alkotmánybíróság előtt álló választás nem a korlátlan parlamenti és a korlátlan bírói hatalom között húzódott. Lehetősége lett volna szűk, normativitási vizsgálattal megőrizni mind az alkotmánymódosító hatalom politikai mozgásterét, mind az alkotmányos hatalomgyakorlás

korlátozott jellegét. A különvélemények ezt a köztes, az Alaptörvény egészével összhangban álló megoldást mutatták fel. A többség elutasította ezt az utat, és ezzel olyan precedenst teremtett, amelyben az alkotmányi forma nem a közhatalom korlátja, hanem adott esetben a korlátok megkerülésének eszköze lehet.